

ACC. N:R

M. 10646:1-44.

avskrift

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLandskap: *Skåne*Upptecknat av: *Olof Christoffersson*Härad: *Flyttö*Adress: *Fru Klöstad*

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår: *inlämnad.* 1943

Född år 1869 i Fru Klöstad, död 1944.

*Torrgrasarna: deras växt- och djurvärld i
Flyttö härad.*

s. 1-44.

ACC. NR **M. 10646: /**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: inl. Berättat av:
Uppteckningsår: 1943. Född år 1869 ; Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVTorfgravarne. Deras växt och djurvärld iSkytts härad.Snart ett minne blott.

Om man beskådar de ekonomiska kartan ser man att på båda sidor om Malmö Ystads landsväg i Skytts härad mellan Östra Grevie och Grönby finnas en otalig mängd små sjöar vilka av allmogen kallas "Torregrava". Dessa torfgravar som växla i storlek mellan ett ar till och med en 4-5 har icke alltid varit sjöar eller gravar. När inlandisen drog sig tillbaka mot norden blevo de först blottade. Åtminstone de som genom vattenfall i isen utsvarvats men en del lär enligt geologernas förklaring senare uppstått. Då isen avlagrade de många å orten varande morän eller ler och mergelbackarna blevo också här och var stora istycken begravde i jorden. Det var således icke några vatten bäcken under sådana förhållande strax efter isens tillbaka gång. Derför kandet förklarats varför det t.ex. å Ugg-larps ljung eller torfmosse det finnes stora på rot stående

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646: 2.**

avskrift:

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Olof Christoffersson
Härad: Skytts *Adress:* Fru Alstad
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: inl. 1943 *Född år* 1869 *i* Fru Alstad, *död* 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ek och andra träd. Dessa träd har ju hunnet invandra och växa å den relativt då höga jorden innan den längre ner liggande istycket bortsmälte och jorden sjönk och bildade så småningom torfmösse. Det var också en tid varmare klimat så att dessa torfbacken uttorkade och sen blevo skogbevuxna. Sen klimatet under bronsåldern blef kallare fylles gravarna med vatten och träden dogo och inbäddades i torf. De av inlands eller isälffvarne utsvarvade fördjupningar voro redan till när den första invandrande växtfloran inträde i spåren efter isens bortsmältning. Man finner därför i dessa sitnända torfbäcken strax under torfven den s.k. postglasiala gyttjan vari äro inlagrade blad och växtdelar utav den artiska växtfloran som följt efter isen och nu är att finna livslevande t.ex. på de Evetzicka alpermarka eller å lapplands och Spetsbergens fjellar. Sådana växter äro t.ex. Dryas, polarvidet m.fl. Allt efter som klimatet blev mildare invandrade ju allt flera vattenväxter vilka så småningom uppfylde alla lågt liggande dällder och bildade torflagar utav olika beskaffenhet allt under vilka tider den

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 10646:3**

avskrift:

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Olof Christoffersson
Härad: Skytts *Adress:* Fru Alstad
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: inl. 1943 *Född år* 1869 *i* Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bildats tills dælderna voro fyllda vilket de kanske under årtusende varet innan orten blev så skoglös att bebyggarna började att taga upp torfven ur sina bildningslager för att under sommarna soltorka densamma så att den blev duglig till att begagna såsom eldningsvara.

Allt efter som torven upptogs blev ju bäcken åter vattenfyllda. De äldre minnas ju allt för väl hur det varje försommar uppställdes s.k. öseställen för att dels med vanliga handskuffa dels med s.k. härigskuffa ösa bort vattnet så att man kunde komma åt torfven. Var det stora torfgravar så fans det ocks s.k. vannsnaddror som både drogos med hästvandring och väderkvans kraft. Allt detta är ju nu ett minne blott, bland de äldre ty torftagning har ju länge varit avslutat å orten. Visserligen uppkom arbetet åter under krigstiden men det var ej alls på det gamla goda sättet.

Som sagt torven är ju nog temligen utrensad ur alla bäcken ute på landsbyggden redan under 1800 talet. Som minne har vi som vi ser å kartan en hel massa små sjöar i norra delen af

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646** : 4

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: inl. 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skytts härad. Dessa torfgravar går så småningom åter allvårdens väg ty naturen jemmar ju år efter år och bara om vi beräknar att t.ex. ett års vinter med ryk snö som har stor förkärlek att jemna lågt liggande sigden kan man väl säga att den i medeltal, några år mycket mera andra mindre, årligen avlagrar en eller annan millimeter. Detta gör ju ej så litet och bara genom detta så måste de ju förr eller senare åter vara fylde.

Detta jimmingsarbete går likväl mycket fortar ty utan ovan nände finnes det en mycket riklig växt och djurvärld just i dessa torfbäcken vilka årligen bidragat till bildandet av ett eller annat lager så att om några hundra år lär torfgravarne åter vara fyllda då likväl ej med torf ty nu blir det ej så naturliga växterlagat sen jorden odlats deromkring.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:5.** avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: inl. Berättat av:
Uppteckningsår: 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Växtlivet i sumpen.

Det är ett stort nöje att en solig maj juni, juli eller Augusti dag något närmare beskåda växtlivet i de s.k. "torre gravarne" och vatten sumparne. Vi måste bli värlig över ras- kade att se så många (innan de på 1900 talet börjades mera allmän utdikas) intresanta växter kunna trivas här i norden. Bland annat är gravkantorna rikligt gräsbevuxna ända ner till vattenbrynet der det är starr - eller riktiga vattengräs t.ex. Sverieges alldra största den s.k. gättogröen som växar långt ut i vattnet och blir manshög. Gräsen å ovannämde gravkantar är mycket rikligt uppblandat med vackra blommor så ser vi redan i maj de vackra storblommiga gula " kablarna" av vilka det någon gång också uppträdar exemplar med dubbla blommor. En annan ranunkelblomma finnes också ganska rikligt representerad nemligen smörblomman vilka barn bruka plocka och hålla under hakan på varnadra för att utröna om de ätit smör ty då gifver blommorna en gul färg åt huden under hakan. Här bland gräset nära

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:6.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943. Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vattnet ser vi också längre ut åt sommaren en mycket riklig blommande och förekommande förgätmigej mestadels blå dels något rödaktiga blommor. I maj månad är ju dessa gräsrenar också några dagar alldeles gula av den allastädes närvarande maskrosen. En annan gulblomma ser vi också men ligger en liten pottentila med sina kamkantade å undra sidan gråaktiga blad och sina fortplantnings rosetter å de utlöpande revarna. Även gräsen äro av intresse att närmare beskåda ty det förekommar ett otal sorter t.ex. hjerte och kamgräs ja t.o.m. gråstrå som äro vassa som knifvar och lätt skära blödande hål. Ett märkeligt halfgräs förekommar rätt rikligt å sanktorvjord ängar nemligen ängsullen (Eriophorum) vilken de fattiga bland allmogen kallar "tagtuff" och brukade insända dess vita fröull till bland annat att stoppa i sina dynor (sängkläder). Att se en äng stå snövit i blom av ängsullen är en vacker syn.

Å ej för låga ängs- eller gravkantar ser vi också en rödblommig växt eller de s.k. "kopåttarna" eller som de också kallas "skamspipa". I sumpiga ängar växer det en vacker saxi-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:7.**

avskrift:

Landskap: Skåne
Härad: Skytts
Socken:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943.
Upptecknat av: Olof Christoffersson
Adress: Fru Alstad
Berättat av:
Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-fragra med dels vita dels rödaktiga blommor. På skämt kalla gossarne de vita skjortor och de rödaktiga för särkar, men flickorna kalla dem tvärt om.

Av fackelblomstren (*Lythrum Salicaria*) med sina märkliga blommor av tre olika former på var blomspira. Blommorna hava olika längd av pistilar så t.ex. äro ibland ståndarne längst ibland pistilarne ibland är det ståndare både längre och kortare än pistilen o.s.v.

Hur vackert lyser ej denna röda bredvid guldspiror (*Lysimachia vulgaris*) och den gulblommiga käsarmjölken (*Epilobium*).

Den insektsfångande och insektätande växten Daggörten (*Droseracea*) finna ni också å sumpiga ängar med sina klibbiga och ludna blad vilka växten sammandrager, så snart en insekt fastnat på de samma, för att upplösa insekten.

Ej är att förglömma den gulblommiga *Iris* med de tre gånger tre så olika bildade bladen å den sköna svavelgula blomman sätta den mindre invigde lätt i förvåning om dess tydning att

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:8.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: inl. 1943 Berättat av:
Uppteckningsår: 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

veta *utan att* finna de tre stora främjölskärnen ty de äro
dolda under de tre mellersta blombladen som också i likhet
med Spirea ulmaris och gör ett brhagligt avbrott med sina snö-
vita blommor bland den gröna säfven hållar till i själfva vatten-
kanten. Något längre ut i vattnet växar den s.k. " smällsnus "
(Alisma plantago) och amorspilor (Sagittaria sagittifolia
vars blad väl finnar sin like i tropiarnas varma länder men ej i
vår kalla nord. Odömten (conium maculatum) som har likhet
med persiljan är ju giftig liksom den sammastädes i vattnet
växanden för somliga välluktande sprängörten (cicota virosa)
vilken man utan någon aning eller olägenhet som barn ofta of-
ta bröt sönder för att lukta på den samma. Vattenklöver (Me-
nyanthes trifoliata) växar i låg grunt vatten och liksom cal-
la palustris båda med mycket vackra blad och blommor. Den se-
nares blommor äro ju vita och nära lika vackra som vara rums-
kullor. I Skytts härad finns den vildväxande i Ugglarps ljun-
gskullor liksom den s.k. vattenaloe med blad som liknar en
aloe och vita blommor. Den förekommer i Sverige blott som hon-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M.10646:9**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-växt och sätter därför aldrig frö. Båda dessa sistnämde har jag haft plantera i många år varunder de blommat villigt. Längra ut i vattnet finna vi den flockblommiga vackra blomvassen (Butomus umbellatus) lilasfärgade skärmblommor, i vilka tre talen är förhärskande med 3 kalk och 3 blomblad samt 9 frömjölskärl. Den vackra sametsborsten varav det förekommar två olika slag en med breda - (Typha latifolia) en med smala blad (Typha angustifolia) äro både ett par vackra och ståtliga växter vilka alla barn gläds åt att få deras vackra sametsborstar. Utav deras blad göra de också korsflätningar som barnen leka med.

Igelknoppen är en ännu märkeligare säfplanta som på latin kallas (Eparganium simplex). När den växte i ett par av mina numera utdikade torfgraf var var det flera som sade då de såg dem "va a de för en sort säf". I alla säfbladiga vattenväxter kan man på tvär- och längd snitt i blomstängeln och bladen iakttaga systemet för luftväggarne i cellväfven och genom vilket den senare indeles i ett prydligt fackverk, men i synnerhet

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 10646:10.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
inl. 1943 Född år 1969 i Fru Alstad, död 1944
Uppteckningsår: 1943

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

är detta skönt och tydligt hos Igelknoppen. Dessa knäartade hit och dit böjda blomskaft bär taggiga kulor de övre bildade blott ur frömjölskärlet de nedra av pistilar. Dess frö gror lätt och jag trodde att jag skulle kunna flytta dem över till en annan torfgrav men der växte de bara ett år så nu har jag den ej.

Kalmus rod liknar till en del omnämde säfartar men dess blad har en för somliga behaglig lukt. Den planterades för att hava dess rot och kallades "kalmusrod" till att gifva kreaturen för att de skulle mjölka god mjölk.

Längra ute på djupet växa näckens blommor eller neckroserna med sina stora å vatten ytan simmande hjertlika blad som å den vitblom... näckros.. (Vamphea alba) äro röda å undra sidan. Dess stora vackra vita (en rödblommig variant "rosea" är funnen å Nerikes tived i en liten skogtjärn som hette Fagertjärn. Denna vackra röda näckros har jag haft i över 20 år -) blommor simmar i sjelva vatten ytan och bland bladen ser en del gröna kulor som äro på väg mot vatten ytan för att utvecklas till

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M.10646**://.

avskrift:

Landskap: Skåne
Härad: Skytts
Socken:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943
Upptecknat av: Olof Christoffersson
Adress: Fru Alstad
Berättat av:
Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

nya blommor. Klockan fyra på eftermiddagen börjar blommorna att sammandraga sig och krypa ner i vattnet för att nattkylan ej skall skada pistillar och ståndare. Blomman slår ut ett par tre dagar tills den blir befruktad varefter den böjer sig ner i vattnet för att utbilda och mogna sina frön. Vattenrosen eller åkannen som den också kallas, har ljusare gröna blad och gula enkla blommor vilka de löfta ca 20 cm ovan vatten ytan för att kunna visa deras man skulle nästan kunna säga egyptiska byggnadstil vilka blommorna snart sagt förrådar i sina märkligt formade ståndare och pistill.

Den raraste utav alla vattenväxter är nog sjönöten (Trapa natans) vilken möjligen växt som Sveriges senaste västplats i Skytts härad ty jag har under flera år haft denna växt i min torfgrav der den välutbildat sina bruna om björkbladsform erinde blad rosetter vilka jag ännu har i behåll.

En annan utom ordentligt vacker vatten växt är vattenmöja (Batrachium) då den blommor ty då är hela vatten ytan alldeles överklädd med små vita blommor. Dessa blommor äro

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 10646** : 12.

avskrift:

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Olof Christoffersson

Härad: Skytts

Adress: Fru Alstad

Socken:

Berättat av:

inl. 1943
Uppteckningsår:

Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

särdeles märkeliga ty skulle det händelsevis bli högra vatten-
stånd än växten kan nå upp till ytan bliva blommorna genom av-
söndrig innom det öppnade hyllet omslutna av en liten luft-
blåsa innom vilket blomman bevara sitt frömöl oskadat och på sätt
och vis äro de således i ett litet orangeri vilket skyddar mot
omgifnigens skadliga inflytande och tillåter frömjölet, utan
att fördärfvas att överflyttas till närbelägna märken. Växtens
blad äro deremot obetydliga och av fina och oansenliga vaxtsätt.

På djupare vatten växar också nate växter av olika slag
och ibland ännu flera oloke växter, men vatten pesten har ej
annu funnet vägen till Skytts härad.

Grodbettet eller vattenfrunsbehag (*Hydrocharis morsus*
rana) är en liten vilt å vattnet simmande väx med små näckros-
liknande blad och vita blommor. Grodbettet har knappt tumslång
tvärt av som avbiten stängel derav namnet. Andmat (*Lemna*) är
ju också en vacker vattenväxt bara den inte förökat sig så
ofantligt så att den alldeles utfyller hela vattenytan. Dessa
två sistnämde växter äro äkta simväxter som alldrig fasta sig

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10646:13 avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943. Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med rötter och ett par av de få äkta simväxter som tillhöra
var vattenflora. Dessutom finnes det ju en hel del nateväxter
och andra såsom vatten krassa m.fl. sorter som kan vara intressanta
var på sitt vis.

Alla ovan omnämde växter har jag haft å egen mark men
sedan sex stycken utav sju torfgravar utdikats har ju också
största delen gått allvärldens väg.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646** : /4.

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
inl. 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944
Uppteckningsår:

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVForntidens Djurlivet i sumpen,

Att de av naturen danade torfbäcken sedan de blivit över-
klädda med en del växter också skulle få dragning kraft på
djurlivet är ju tydligt. Redan för flera tusen år sedan då
istäcket började att draga sig tillbaka åt nordnordväst invandrade
ju tundra växterna som ovan omtalats och samtidigt med dem
också de första djuren. Så t.ex. finnas det ju ofta både hela
renskelett (såsom å Charlottenberg i Fru Ahlstads socken) och
en hel massa större och mindre renhorn. Det största jag sett
i den vägen var det som 1928 fanns i den utdiggade jorden
vid Åmossegraven i Fru Ahlstad det var nog 2 m långt, I Östra
Grevie fanns 1938 ett Jettehjortshorn det förstfunna i Sverige.
Mera invandrade samtidigt vidare fåglar så bland annat fann
Dr Anton H. Westergård och dr Nils Olaf Holst 1909 i den post
glasiala gyttjan i en torfgrav å mina ägor skalar av några gäs-
ägg som sedan varit i Danmark hos prof. Winge och bestämt att
vara 30.000 år sedan de lades i bäckenet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10646:15.

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: inl. Berättat av:
Uppteckningsår: 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Värkliga vatten dägdjur har också funnt i Skytts härd såsom bävarn varaf benfragment är upptaget ur många torfgravar. Bland annat har också bävar kött fått så stor heder bland stenålders folken här nera att de blivit dermed försedda som reskost på deras evighetsresa. Det visade sig nemligen vid statsarbete vid vägen i Skegrie der det påträffades ett sten ålders graffält varest den döda utan (utom ?) sina stendolkar även blivit försed med en bävarkäk " ti resemad ".

Under tiden betade också i våra torfmossar saftiga beten så storvilt som Uroxen vilken blivit funn på flera ställen i häradet. Det mest storslagna fynet har likväl derav blivit funnt i ysstemosse vid Bothildenlundsgård i Hammarlöf der det på 6 alnars djup blef tillvarataget ett helt skelett av uroxen. Det intresantaste är likväl att denna oxe i lifstiden blivit sårad av en stenålderslans så djupt att i dess ryggkota är ett hål vari man kan lägga två fingrar vilket jag själf försök. Den med pil sårade uroxen är funnen i Hintrige Vemmenhögs härad således ej Botildenlund. Uroxen står uppställd i ett stort

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646**: /6.

avskrift:

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Olof Christoffersson
Härad: Skytts *Adress:* Fru Alstad
Socken: *Berättat av:*
Uppteckningsår: inl. 1943 *Född år* 1869 *i* Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

glasskåp på Lunds Zoologiska museum. Även hästen har varet och betat i våra torfbäcken under förhistorisk tid. Ett skelet derav tillvaratog för några år sedan vid torfgrafsutdikning å Norregård i Anderslöf. Tyvär var hufvudet vid föregående dikning förstört men på annat håll i sydsåne har ett häst huvudskalle af en 7 åring blivet tillvaratagen med en mitt i pannbenet indriven flintlans som ovilkorligen genast varit dö- dande ty den hade gått nära 10 cm in i hjärnan. Denne hästskalle finnas på Skolmuseet i Ystad. Lansen sitter ännu kvar i den fosila hästskallen dit den för årtysenden blivit indriven. Det fanns även vildsvin under den tiden. bland andra fynd derav har jag det vackraste som blivet tillvarataget i min samling nemligen ett vildsvinshyfvud med väldiga betar. Det fanns 1916 vid krigstiden torftagning 2 m. djupt i torfven i en mosse i Domme, Fru Ahlstads socken. Det har nyligen varet i Stockholm för att fotograferas det intresantaste är att vildsvinet varet gnagad av sorkar ty märken efter deras bitt synes å skallens ben. Torfbäckenet vari det fanns har vid undersökning av dr

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646** : / 7.

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: inl. 1943. Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Isberg befunnits vara 9 m djup. Icke långt från denne fynd-
plats påträffad under 1890 talet ett helt skelet av en björn
som nu är uppställd å geologiska muset i Stockholm. Sjödpaddan
har också levat här i skytts härd torfmossen bland andra stäl-
len är den tillvaratagen i en mosse i Fyglie m. fl. ställen
i södra Skåne.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 10646**: / 8. avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943 Född år 1869 Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Djurliv i sumpen på 1880 talet.

Däggdjuren äro få.

Nu mera leva ett fåtal däggdjur i sumpgravarne man kan nästan bara egentligen säga ett, nemligen vattenråttan ty den är ju ett värkeligt sumpdjur och finnes lite varstädes ännu der det är några större torfgravar. Ottern var också på 1880-talet mycket allmän men numera finnes den bara på helt få platser. der det finnas kvar några stentrimmor varest de kunna gömma sig. I dessa gamla stentrimmorna bodde det också både grävlingar, illar och lekattar eller visslar. Allt efter som torfgravsutdikningen fortgått har också de gamla vatten avledande av stora gråstenar byggda s.k. stentrimmorna försvunnet och blivet ersatta med rörledningar. I och med stentrimmornas försvinnande har också ovannämde däggdjur fått söka sig nya hem ty i rörledningarne kunna de ej få bostad. I stentrimmorna voro det ju alltid något hål de kunde krypa upp i och urkravsä

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:19.**

avskrift:

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Olof Christoffersson
Härad: Skytts *Adress:* Fru Alstad
Socken: inl. *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1943 *Född år:* 1869 *i:* Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

jorden. Det hände derför ofta att vid plöjning ena hästen
sjönk ner i ett hål tomt otterbo (vilket hänt för mig en gång)
der man kunde finna en hel massa fiskskelet o.d.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646**: 20, avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
inl. 1943 Uppteckningsår: Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVFåglar.

Fågellivet i sumparna var ju mycket rikligare än däggdjurslivet. Tidigt på vårarne gästades de av alla vadare flyttfåglarne då de återkommo från sin färd från sydligare länder för att i nordén bygga sina bon. De som särskilt föll de gamla i uppmärksamhet voro de tidigt anlända viparne vilka höllo till vid torvgravar och sankä ängar. Befolkningen trodde därför att de i likhet med " pingsven " (igelkotten) övervintrade liggande i dvala under ängatuvorna - och så av solens strålar återväktes till liv. Jag hade i ungdomen ofta disput med gamla tröskemanna om saken ty sen jag kom i stora skolan ville jag ej tro deras påstående att de själv funnet vipor och svarar liggande under ängstuvar vilka de tagit hem varefter de återkviknat till i rumsvärmen. De trodde därför fullt och fast att fåglarne i fråga övervintrade på omnämde sätt.

Torfgravarne gästade även av dubbla och enkla beckasinor och en hel del olika slags vildänder. Vildänderna byggde ofta sina bon bland säv men de bygga också bon å platser som man

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 10646**: 2/.

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

minst kunnat ana t.ex. uppe i gamla stampilshufvuden långt från vattenledningarne.

Den intresantaste fågeln är dock säfsångarn (Sylvia Schoenobalrus) ty om vi stå stilla och låta ögonen vila en stund och i stället spitsa öronen hör vi ett rasslande bland säven alldeles bredvid oss kanske lemnar sumpens förnämsta sångare sitt bo för att sjunga en strump. Sången är munter och rask, men vi märka snart att dess toner äro lånade af flera olika fåglar t.ex. ärlan, svalan, lärkan och egendomliga för den samma äro blott de sträfvä och skärande, men tanken fäster sig likväl mest vid dem ty de häntyda på sångfåglarnes skola i allmänhet. Jemför man sist nämde toner med med ljudet av sävstränders gnidning mot varandra under blåst kan man nemligen ej sväva i tvekan vem som varet säfsångarens läromästare. Sedan den gråbruna sångaren utgjutet sin glädje, än sittande i toppen på den högsta säfven än likt en piplärka drillande och bågformigt svängt sig i luften smygar han åter så tyst och stilla in i sitt korglika rika bo som han invirat och flätat

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646: 22.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

om tre eller fyra säfvor. Han är måhända näst den gulbröstad
sångaren den vackraste sångaren i norden.

På senare tider har en hel del torvmossegravar taget i
besittning av sump och sothöner vilka vilja vara enherskare
i var sitt område. De bygga sina bon ute bland säven der de
lägga sina många ägg varur det då och då under flera dagar
utkrypar en kyckling. Dessa svarta sothöns har här och var
givet upphov till spökhöns se vidare derav i mina Skytts hä-
rads beskrifn..... sid 165. första och andra upplagorna.

Det finnas naturligtvis också andra slags fåglar i torf-
sumparna. I min ungdom voro här storkar varje dag. De gingo
ofta fram och åter när man körde hästhacka i betraderna. En
gång tappade en stork för väl en 30 år sen vid sådant till-
fälle en vacker vingpenna som jag nu har på Trelleborgs museum.

Gråhägern kom också ofta för att leta rätt på småfiskar
och kräldjur i torfgravarna. Till och med svarnar voro ofta
förr gästar i torfgravarna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10646-23.

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: inl. 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVFiskar.

Hur roligt var det inte för en del år sedan eller på 1870 - 80 talen på våren och försommaren gå ute bland torfgravarne, ängar och vattengropar (diken) och se hur fiskarne gingo på lek bland gräs och tuvor. Ja ibland på så lågt vatten att man kunde se hela ryggen af de stilla stående av såväl gäddor, abborror och andra slags fiskar. Man kunde då utan vidare slå dem med en pilgren så att de domnade och lät sig taga med händerna. Nu mera sedan det blivit mera allmänt och djupare utdikat och rörlagt (på några få platser finnas det nog kanske ännu sådana platser) är detta ett minne blott.

Skytts härads torfgravar har också haft sitt vatten odjur. Ännu levande personer omtala att det på 1870 talet fanns ett odjur till gädda av en fyra fem alnars läng och försedd med en stor hög man längs ryggen. Torfgraven der detta odjur residerade kallades fiolgraven på grund av dess form och är belägen strax söder om mina ägor. Den utdikades år 1905 så att

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646: 2/**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943. Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

nu är det bara några få cm vatten i mitten. På 1870 talet var det en stor och minst 5 alnar djup grav. Detta märkeliga odjur gäckade alla försök att fånga densamma ändock de ofta fingo se den. Dikningsarbetare trodde att den var kvar varför de sköto med dynamit bland vatten dyngen så att höga pelare reste sig mot skyn men någon odjur till gädda sågs ej till. De trodde sig nämligen sig skulle få en god fångst men den stora gäddan hade gått till sina fäder långt förut.

Gäddan var ju den förnämsta fisken som lefde i torfgravarna men för att den skulle trifvas måste det finnas genom löpande vatten i graven annars dog den vid isläggningen om vintern. Den fångade dels i "O" ("not") eller s.k. "fiske o" men han var mycket försiktig och smet oftast undan. På metkrok gick det lättare att få den att bita på flådda grodor. Alldra bäst gick det likväl att taga den på "stamtyg" med bete av levande "karussor" eller "pyn". Abboren ansågs var godast efter gädden. Pyn var sämra. Båda dessa två voro också allmänna men de ville helst hava vatten genomgående gravar dock voro de ej så öm-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646**:25

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-tåliga som gäddor utan höls det uppvak under vintern eller det var gott om säf i kantarna så kunde de överleva i gravar utan genomgående vatten. Både fångades lätt i " fisko " eller på metkrok med dagmask till bete och vintern på isen var det roligt att " pilka " upp abborrh med ett " glinder " av tenn.

Sutare som av somliga ansågs var den förnämste av all gravfisk och karussor voro tvänne fiskar som kunde leva i vilken grav som helst utan att kvävas under isen isynner den sistnämde var särskilt händig, men de kvafdes i alla gravar av 1940 års vinter. Karussor hvilket den också kallas i Tyskland men heter lite längre uppe norr rudor har ett mycke gott sött kött och värderades av somliga, som stekta mycket högt. För andra deremot voro de alldeles osmakliga som de påstodo smaka bara "torvadynga ". Båda fångades lätt i " russor " och fisko även ibland på metkrok. Karussor kunde man också fånga genom att draga en agnakorg med rep i öronen genom graven ty de voro mycket domma och dito förvetna så att om man en varm sommar afton gick ut och stod stilla med bara fötterna så djup att vattna gick

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646: 26.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Över knäna dröjde det ej länge förr än det var fullt med karussor och " mumsade " en på skinnet. Man kunde då, vilket jag som påg ofta gjort, taga en tre och fyra stycken på en gång med bara händerna. Dessutom kunde man lätt taga den i kjes. Ålen är ej att förglömma ty den var ju finast bland gravefiskar i synnerhet värderades s.k. "gresålen". De gamla sa alltid att då en häst dog så skulle de kasta den i en torvgrav ty då blev det ålar i graven. Denna deras tro var fullt och fast och jag protesterade ofta förgäves mot deras åsigt då jag gick i skolan. Ålen fångades dels på ålerep bestående utav en hel del metkrokar satte på ett långt rep, dels i fiskor med andra fiskar och även när den till äventur vandrade i groparna mot sjön i ålekistor.

Detta var de allmännast överallt förekommande fiskarne. I några större torfgravar har det för längre tid sedan också inpluterats brax som trifvets väl. Bland andra gravar är den i Fru Ahlstads åmossegravar der det för en del år sedan gjorde en pingst afton ett nät drag som kom att likna apostel Petrus ty de fingo en sådan massa brax att de ej kunde uppdra näten

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10646:27

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
inl.
Uppteckningsår: 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

se vidare derom i min Skytts härds bok sid . De fingo nämligen en hel fjerdervagn " sluffull " och körde till Trelleborg och sålde braxen der.

Det fanns också en liten ej 10 cm lång fisk som vi kallade " hongstagg " egentligen är ju dess namn horntagg eller spigg. Tog man den i handen så stax de ju åt alla håll. Som påga var det roligt på den tiden då de voro å orten, nu har jag inte sett dem på många år, att se deras bobyggen i torfgravarne. Lika roligt voro det att utan krok meta dem genom att hava bundet en stark tråd på mitten av en lagom stor metmask kunde man utan krok draga upp två och två åt gången. Det var särdeles intressant att i det klara vattnet se hur de slogs om den nerdoppade metmasken och till sist hur två fingo fatt i vars in ända och började nersvälja vardera hälft och då det var gjot följede de båda två med upp. De andra togo ingen notis derom utan slo- go på nytt om masken så snart man nerdoppade den samma.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:28.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
inl. 1943. Uppteckningsår: Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVTorvgrafs Fiske i gamla dagar.

Här å orten var det en som långt före än jag kan minns, börjat att gå eller rulla på en bör omkring med sin fiskeo på vår och försommar och fiska till hälften. Hans namn var Anders Petter och bodde i Lilla Ahlstatt. Han hade liksom ett regale på fiske rätten hos de flesta bönderna och han sista tid minas jag ju mycket väl. Detta regale hade han av den orsak att han ej ville rensa böndernas torfgravar för fisk när han kom som vissa andra fiskare gjorde utan han ville att fiskstammen skulle hållas vid makt och om fisken någon gång genom vintern dött ut så " satte han säl ny sättefisk gratis mot en eller två jöja eller syppa ". Han var en mycket godhjärtad man men hade det felet att så snart han blev full skulle han piska sin kvinna. Hon måste de römna fältet och då kunde han få för sig att bära hennes spinnerock upp och ställa överst på skorstenspipan der kvinnan skulle sitta och spinna. Och ville hon ej det så skulle hon örlas. Som " Väde eller bobbe " för henne

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:29.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

satte han då ut trähestman på vägen och örlade den grundligt från både sidor. Detta hans förehafvande som jag själv sitt var ganska löjligt att se och ett bevis hur sprit kan förvillla en bra man. Deremellan voro de mycket goda vänner och halp åt att om vintern knyta fiskvar som han skulle hava till reds till vårfisket.

När Anders Petter en vacker vårdag kom ryllandes med sin fiskeo i sällskap med Måns Ringare i Vestra Ahlstað stod glänsen högt bland påganne. Framkommen till torfgraven lade han först ut repet vilket Måns måste löpa runt om graven till motsatte sidan der han skulle så småningom langa till sig så att oen kom ut i mitten av graven. Sen gälde det att draga jemt mot en viss punkt der det var passande att dra upp. För att ej fisken skulle gå vid sidan om oen slog de med repen då och då för att skrämma fisken in i oens rundning. Då de så draget oen upp på land hände det ofta att den s.k. " kalen " var full av fisk och nu var det ju bara att plocka upp. Anders Petter sade för jemt"ta inte den den ska gå o rusa ti nästa år - va

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10646:30.

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: inl. Berättat av:
Uppteckningsår: 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ska du me den Måns de ä ju en abborr hona me moet rom släpp
den ginnes so ad hon kan ~~kan~~ yngla elles blir ju här inte nå
ti ett anned år ". På så vis höll Anders Petter ordningen så
att fiskbeståndet alltid var rikligt och kan ur minnet inte an-
nat än högakta honom därför. Måns tiggde ofte "den lille skall-
pynen kan ja få ti min katt," men fick till svar " va ska du
me den den kan edes ti ett anned år ". Ja det var så roligt
och vara med och höra på dem. Anders Petter sade " da ska vi
lea ud här forr fisken står ve den sian i da " Dette var allt
efter som vädret blåste och om jag inte miss minnar mig så
var fisken vid den sidan böljarne piskade land.

Sedan det så var fiskat i så många graver man tyckte på
ens ägor skulle fisken delas, ty ägarn skulle hava hälften och
Anders Petter den andra hälften och derav skulle Måns hava en
fjerdedel som de senare delade.

Anders Petter tog då fiskepåsen och utstöpte all fisken
å en vacker gräsfläck i en äng och lade sig på knä vid fisk-
högen sedan tog han jennstora fiskar i varje hand och kastade

ACC. NR **M. 10646:3/**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: inl. 1943. Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den i var sin hög. När det var gjot fick jordägaren taga vilken hög han ville så var fisken i all sämja deld. Efteråt skulle ju fiskaren in och hava sin fiske sup och dito jök.

Ibland om vintrarne blev Anders Petterhågård att draga med fiskeo under isen för att taga karussor till stamtyg betefisk för gäddor. Han kom ofta hit här, i en graf der det var gott om karussor. Nu måste de ju först hugga två större hål på isen det ena att draga ner oen genom och det andra åt motsatt håll att dra upp oen genom. mellan dessa två aflånga hål måste de då göra en rundning ut till vardera sidan med en massa små hål från vilka de under isen med ett sex alnar läkte förde repet från hål till hål och fäste det med en träpinne över hålkanten tills de började att draga oen under vattnet och upp åt andra hålet. Fick han bara småfisk vid en sådan fiskning vilket ofta hände ville han ju själv hava dem alla men då vårfiske kom ersatte han dem om han ej redan om vintern gjort det med en fångst. stamtygsgädda. Numera finnas ej någon sådan fiskare sen flera år kvar å orten.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:32.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En och annan lantbrukare som hade många torfgravar hade ofta själf en fiskeo.

Som påg såg jag ofta att drängarne själv gjorde sig med kroka utav smidda spik som de uthamrade och hog "hålkornpo " som de sade, Man kan nästan ofta skratta då amanuenser säga att den eller den saken är så och så gammal. Den gamla seden att själv göra sig redskap har säkerligen länge levat kvar å landsbyggden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:33.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943. Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVKräldjuren.

Bland sumpens kräldjur intog ju kärrsköldpaddan förtse rummen. Att den levat i Skytts härd är ju säkert allldenstund den ligger inbäddad i torfmossefynd. Enligt prof Sam. Nilson skall han en gång hava fått motaga en levande kärrsköldpadda (Enus lutaria) som blivit funnen i sydvästra delen av Skytts härad. Den har således levd ganska långa kvar i våra orter. Prof. Sven Nilson trodde på nu tid att den kunde ännu leva kvar i någon kärraktig trakt i södra Skåne.

Grodor äro deremot representerade eller har åtminstone så varet för en 50 år sedan i en stor samling av olika slag. Bland de intresantaste er eller var nog löfgrodorna (Hyla viridis) vilka enligt prof Sven Nilson tide levde i Lindholmens skogar. Den har t.o.m. lefvat vild i Fru Ahlstads socken i Dommebys skogar under Thure Bruzelius tid. En gammal mjölnare Lars Persson omtalade ofta att han sett sådana der vilka klättrade på grenarne i buskarne, ty de hade en rund utvigd ring i

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:34.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: inl. Berättat av:
Uppteckningsår: 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ja Bruzelius, Viktoria Benedik^tsons far, hade en sådan inne i sitt fönster i en bur såsom en säker väderleks spåman, omtalade Lars Persson. Skulle det bli vackert väder satt löfgroden samman krypen i en mörkt gömsle i sin bur, men så snart den väntade reng blev den livad och rörlig i sin bur. Hanen hade under hakan en stor blåsa som svälde upp när han skrek. Lövgrodan är en ytterst täckt djur med spitsiga nätta former och livligt grön färg och pilsnabba rörelser. Hela sommaren vistas hon på träden i synnerhet å hasselbusken men också högt uppe i kronan på större ekar. Hon hoppar snabbare än gräshopporna från gren till gren och är ytterst svår att fånga i trädens kronor ty hon flyttar med långa skutt.

Utom vanlig grodan, åkor och ätliga grodor vilka äro tre olika slag finnes här i häradet också klockgrodor (Hyla Bombinator). I synnerhet har de förekommit i kärren vid Trelleborg men för övrigt lite varstans innan utdikningen gått över platserna. Det var riktigt roligt på 1880 talet höra deras klocksång om aftonen en vacker majdag. Linné skriver i sin Skånska

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 10646**: 35

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

resa " Klockgrodorna voro här högmättare än tillföre, att jag i förstone ej annat kunde höra, än att några klockor ringde tillsammans, efter det var söndag. Jag undra att ingen planterat dessa uppåt landet att höra denna naturens sammanringning genom Grodor ". De voro således rikligen förekommande under Linné resa här i sydvästra Skåne. På 1880 talet voro de nog också talrika men under senartid sen det enna torfbäckenet efter det andra torrlagts har de betydligt minskats ehuru de ännu finnas här och var. Ett gammalt värderlekts tecken lydde:

" Så lant forr valborgs afton
som poggorna kväka
So lant etter ska di tia ".

En kärrgroda som egentligen kallas lökgroda finnes också här och var. I synnerhet skall hon hava funnits i stor myckenhet i en större damm i Skegrie som derigenom kallades " löjgraven " på grund av deras löklukt. Denna groda är rätt vacker marmorerad med brunt och grönt på grå botten, med den grå färgen långsgående i oregelbundna band i den grönbruna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M.10646:36.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: inl. 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Grodhonan är ju alltid större än hanen och hur roligt var det ej om våraren när man körde och harfvade se grodfröken komma skuttandes med långa skutt bärade sin betydligt mindre herr kavaljer på sin rygg der han med framfötterna höll sig mycket hort fastklämd så att han kunde med följa till närmste sump-håla. Deras ärende var ju att lägga rommen och hanen satt orubbligt fast under fyra dyng så att ingen rival kunde komma dit, men ibland kunde de klämma sig fastvid sidorna. De såkal-la " skradepoggorne " lekte sammaledes i vattnet men sin vint-ersömn beredde de sig under stickelbärsbuskar o.d. ställen. Befolkningen var i äldre tider särskilt rädd för dessa paddor och visade sig en sådan inne på gården skulle den i likhet med " firembenaren " tagas på en träskuffel och sedan de satt tjära på nosen.på dem kastas baklänges öv den östra längan.Märkeligt att det skulle vara den östra jag har aldrig lyckats få veta varför det så skulle vara. Allmogen ansåg henne vara giftig isynnerhet den klibbiga vätska som hon utsvittar ur öronvårtaerne. Dessutom voro de rädda för att få dem in i kostallet der de

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:37.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

trots skulle förordsaka den sjukdom hos boskapen som allmogen
kallar " att vara mulsugen ".

De gamla voro mycket rädda för att döda dem ty de trodde
dem vara underjordsfolk och flera intresanta berättelser fin-
nes se min Skytts härad sid. 177 1-11 uppl. om skrudepoggar
o barnmorskan. Af denna slags groder eller padda är det också
flera olika sortor.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10646:38

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: inl. 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

" Kräfsen "

eller kräftan var också rätt allmän förr en del år sedan.
Men för att den skulle trivas måste det ju finnas " brinkar "
vari den kunde göra sina bon. Det var rätt så intresant att
med handen söka taga den man fick sig allt då och då riktiga
nyp, och vid tillfälle smet den ut och simmade baklänges ut
på djupet varaf ordstävets: " den går baglänges liasom kräfsen",
sades när det ej gick som det skulle. Ett vackert ordsät säger:

" Kräfsen är blygare än laken
förr hon rodner norr hon koges naken".

Skriv endast på denna sida!

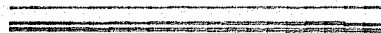
ACC. N:R **M. 10646:39**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: inl. 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV" Fiskekar " och " Sniglehus ".

Som pog var det lika roligt att gå och leta upp d.s.k. fiskekaren och leta i dem efter pärlor och sedan fodra grisar-
ne med ostronet. Det var något olika slag i skilda torfgravar
och ibland riktiga sittekar av 16 till 15 års ålder. Snigel-
hus voro det av många olika slag både flata och korkskruvsfo-
made. Det var olika i skilda gravar allt efter som de trufdes
för både djup och botten m.m.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646: 40.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: ^{inl.} 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVInsekternas liv i sumpen.

Hur ofta satt man ej som pojke under vackra och soliga sommardagar och beskådade insektslivet i de gamla torfgravarne. Det var ju ett nöje att se en otalig mängd större och mindre vattendjur t.ex. vattenskinnbaggar och vattenlöpare ila fram och åter såväl ovanpå vattenytan som på rygg under själva vattenytan. Lika intressant var det att se en del husmasskar kräla ner på dybottnen med sina av såväl växtstrå som småströna sammanfogade hus vari larven hade omslutet sig. Utav dessa fula och vederstyggliga larvar blir det en gång pupper varur utkläckas de metalliskt glänsande och mångfärgade sländer - rörbillor m.fl. vilka vi se sola sig på de småblad öar som nate och näckrosbladen m.fl. bilda i vattnet var emellan de med rasslande vingslag och ljudlöst som tanken ila hit och dit genom rymden efter att söka plats att lägga sina ägg verur larvarne utkläckas för att åter föra sin mordiska tillvaro i gyttjan bland dess växträtter då de i otäckhet är raka motsatsen till deras nuva-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646** : 4/.

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: inl. 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-rande får prakt. På de ur vattnet uppstickande stråna och växt-
stänglarne hänga de flygtiga sprättarnas gamla aflagda kläder
(pupphuden), på vilka man ända till antenner och ögon tydligt
återfinnar hvarje yttre lem så att en mindra kunnig lätt kan
taga dem för levande och med sex ben fasthängande insekter,
Men vid den ringaste beröring fallar den torra tomma huden
tillsammans. De otäcka tröga " husmaskarna " eller larvarne
har ju blivit gripna av en mäktig åtrå efter ljus och luft
och därför avskuddat sin vattendräkt för att efter uppståndel-
sen leva det glada livet i sol och prakt de få sommarmånader
som deras livstid räcker men deras rofgirighet är därför icke
bortlagd med det gamla.

Det intresantaste vattendjur jag som ung beskådade var
vattenspindlarna (Arguroneta aquatica) vilka bodde en en
liten , på 1890 talet alldeles utdikad torfgrav å mina ägor.
I denna lilla torvgrav klara stillastående vatten som var om-
kransad av den egendomliga Igelkrarpssäfven hade vattenspind-
larna sina boningar vilka bestod av riktiga dykareklockor av

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646**: 42

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: inl. 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

storlek som en liten valnöt vilken var fäst i vattenväxter och omspunnen med spindelnät så att den blev lufttät. Då spindeln simmade i vattnet erbjöd han en öfverraskande anblick, ty den täta, sammetslika hårbeklädnaden på bakkroppen slår ifrån sig vattnet så att den omgifves af ett tunt luftlag som glänser likt quicksilfver. Då nu vår lilla dykarespindel ville bygga sitt bo, begav han sig upp till vattenytan, der han stack bakkroppen upp över den samma och dyker så ned igen, varvid han tar med sig utom den vanliga luftklädnaden en mellan buken och de bakersta låren fasthängande luftblåsa, Med denna begifvar begivar han sig till stjelken av en växt och fäster luftblåsan der med tillhjälp av några spindel trådar så att hon ej kan perla upp till ytan igen. Så fortsätter han gång på gång till vattenytan för att hemta en ny luft blåsa och fästa till den förra tills han får nu luft eller dykareklocka stor nog. Den måste naturligtvis kring spinnas med nya trådar allt efter som den tilltager i storlek. Från mynnigen gick det spindeltrådar i vattnet åt alla håll vilka skole tjena som fångst snarar för kringsimmande

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646:43.**

avskrift:

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: inl. 1943 Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

smådjur. Som sagt detta var det intresantaste vattendjur jag beskådade men redan 1890 lät jag utdika graven och dermed försvann både växter och djurlivet och jag har ej sedan sett några vattenspindlars bo. I gamla dagar var det ju lite varstans ute i byggderna s.k. " iglekvingor " vilka som det sades " satte igla po forr tannevark o anned ont ", Det var ju rätt lystet att se de fula eller om man än skulle säga de vackert gulspräcklade kräken ligga och nya sig på tandjernen inne lillen del i munnen uppspända så att de voro färdiga att spricka. Då det låg en tre fyra stycken med halva kroppen utom munnen ligga de och nya der de nappat. De fingo ej tagas ut förr än de voro fulla och utspända med blod, då de själf sluppo. Då skulle de strax av " iglekvinnan " strykas liksom en kospena mjölkades. För att få dem att släppa blodet kastade igelkvinnan lite salt på dem ty blev ej blodet uttappat så dogo de. Som ung har man ofta haft sådana krek i munnen och som iglekvinnan påstod att det voro sådana i torfgravarne gick vi påga och vadade och låta de s.k. hästiglarne hugga sig fast i fötterna ty vi trodde att

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 10646: 44.**

avskrift:

Landskap: Skåne Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts Adress: Fru Alstad
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1943 inl. Född år 1869 i Fru Alstad, död 1944

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vi också skulle finna riktiga menniskoigla men sådana funo vi aldrig, men i vissa torfgrävar påståss det att det finnas dagliga blodiglar. Ett icke mindre rikt djurliv skulle sumpen kunna erbjuda om iakttagelsen fortsattes i dess djupare lagar. Till ex. om vi vill hemta en klump från botten av det gröna flätvärket der vilket sedan i hemmet instufvas i en med sött vatten fylld glasbruk. Vi skolla då få se alldrig för ut sedda djurformar tumla om som foglar i skogen i alla tempo och i alla rörelsearter skola de då visa sig för vårt förvånade öga. Ett sådant vattenmanagari hållar sig lefvande månader igenom om det också det planteras en vattenväxt till dess näring.

Lika förvånade skall en bliva om han tagar ett glas vatten ur en gammal brunn som dagligen begagnas ute vid gamla gårdar och ställer detta i solen en vacker sommardag. Man skall då få skåda en hel massa olika kräftdjur isynnerhet genom ett förstoringsglas. I vanliga fall drickes dessa små kräftdjur dagligen i ett gott brunsdricksvatten.

Skriv endast på denna sida!